

Trong quan hệ giao tiếp, ngôn ngữ của chúng ta đôi khi lẫn lộn nhau hãy cẩn thận: “Ngọt mà tẻ như ruồi, ngọt như ruồi tẻ như a”.



Hàm ý cho đa số người như đôi non lòng thơ ngây bỡ ngỡ bày tỏ tình yêu ngọt ngào khác. Với ý tưởng đó, hầu như mọi người đều có vẻ thoải mái khi tiếp xúc với tình yêu ai có lẽ nói ngọt ngào. Đôi khi đó là lời chân thật nhưng họ vẫn cảm thấy ngại cho chữ viết. Vậy làm thế nào để phân biệt giữa chúng? Điều này rõ ràng là việc để phân biệt không dễ dàng xác định. Nhưng nói thì không phải là bày tỏ tình yêu vào chỗ ngọt ngào tin và đáng yêu. Trong Phật Pháp có một pháp môn để từ bỏ lợi ích cho hành giả trên bước đường hoằng pháp truyền chánh pháp thế giới, lợi ích tha nhân để cùng viên mãn. Đó là ái ngữ nhiếp _ một trong những chi phần của Tam nhiếp pháp.

Ái ngữ nhiếp không giống như ngôn ngữ, một tính chất trong phần Giới và khu vực. Ngôn ngữ là lời trao chuốt, mua chuốt lòng người để đạt được mục đích lợi nhuần cho cá nhân. Còn ái ngữ là nói yêu thương, dịu dàng xoa dịu nỗi đau, đem đến cho người niềm an lạc. Ái ngữ xuất phát từ lòng Đợi Bì, tình thương để người, bình đẳng, không thân sơ, biệt lập. Mục đích của ái ngữ là gắn kết lòng thân ái, thể hiện Bi-Trí và toàn, trị hành hạnh phúc cho không người đã ví von: “Khẩu Phật tâm xà” hay là:

*“Mến ng thì nói tiếng Nam mô,
Mà trong bóng sấm mịt mờ dao găm”*

Chúng ta không nên lầm lẫn điều đó để luôn mang tâm niệm hoài nghi khi nói ái ngữ. Sự thật, ái ngữ có công năng gắn kết lòng thân ái. Muốn biết được điều này, trong giao tiếp chúng ta cần chú ý đến tone giọng và ngữ điệu. Khi đang giận dữ, ta thường hay sử dụng ngôn ngữ thô thiển, cay đắng: Mày, tao, hắn, nó, gã, bà, bố, mẹ... Còn ngữ điệu? Cần chan chất như tiếng nhất búa nên xu hướng tiếng đá xanh khô khốc, tạo thành những âm thanh tục tĩu nhói tim. Nhưng nói

th , l nào ta không đ c quy n gi n hay sao? Đ c ch , chúng ta có quy n gi n nh ng nên b c l c n giận đi kèm v i ái ng , ta s th y c n gi n c a ta lúc này r t đ th ng. Nó không còn mang màu đ nóng b c mà chuy n sang màu tr ng tao nhã, màu xanh d u mát. C th , n u ai đó đánh r i món đ mà ta yêu thích thì l p t c: “Ng i gì mà vô ý vô t , m t mũi đ đâu? Đây là câu quát mu n thu th ng x y ra. Kèm theo ti ng quát là ánh m t gi n đ , c h mu n làm gì đó v i đ i ph ng cho h gi n. Cũng t câu trên, n u ta chuy n sang t ng cho nh nhàng h n: “Sao em (anh, ch ...) không đ ý, tay chân có sao không?” Dù lòng ta đau xót c a nh ng l i h i y s làm cho s vi c đi n ra không còn căng th ng. Song có th câu nói trên nh t th i không ai đ d dàng ch p nh n. Và luôn đ c cho là: “Nói thì đ , ch khi g p chuy n r i s bi t, xem có t c hay không, đ đó mà ng t ngào?” Đúng v y, trên bình di n s kh i, yêu c u đó th t khó th c hành, nh t là đ i v i nh ng món v t c mà b n thân trao t ng. Gi ng nh ông c n , có chi c bình quý, m t hôm, đ a cháu đích tôn đ a b n v nhà ch i, l tay đánh v chi c bình. V n ng i i đ m đ m, nh ng tr c s vi c x y ra, ông không nén đ c đã quát to lên và đui t t c lũ tr ra kh i nhà. Cháu n i t c i, nàng dâu xót con trách b : “Chi c bình không đáng, ngoài ch thi u gì, sao b làm m lên?” Nghe nàng dâu trách, c s ng ng i i ngh n ngào quay đi. H i ra m i bi t chi c bình là c a ng i b n chi n đ u t ng cho c tr c lúc hy sinh đ c u ông thoát ng c.

Tình hu ng này qu th t gay go, trong tr ng h p x y ra v i ng i tu sĩ thì nh t th i có l ta cũng gi ng nh v y? Chi c bình tuy là hi n thân c a vô th ng nh ng trong chúng ta luôn hi n h u cái “ngã” và “ngã s ”, tránh sao không gi n đ ? Chúng ta ch a ph i là b c Thánh nhân, m i ch là nh ng ng i đang t p l i ng c dòng sanh t nên không sao tránh kh i nh ng phút giây tâm lý b c đ ng. Nh ng chính vì chúng ta là tu sĩ, nh ng ng i đang mang tr ng trách “Truy n đ ng t c di m”, do đó, chúng ta không th không quan tâm đ n v n đ ngôn ng . Ngôn ng chuy n t i tâm tình ý t ng c a ta đ n ng i đ i di n. Ngôn ng đóng vai trò quan tr ng trong vi c ho ng truy n chánh pháp. Thông qua ngôn ng ,l i nói, ng đ i u, ng i ta có th hi u đ i n i dung c a v n đ và ph n nào đó nhân cách c a ng i h ng đ o. Cho nên chúng ta không th xem th ng nó, không th nói: “L i nói gió bay”

Đ ng tr c s vi c b t bình, b ng i xúc ph m danh đ , c n gi n c a ta bùng lên trong tâm th c n u nh ngay lúc đó ta có th trải lòng ra, đ n c n gi n xu ng, th t đ c l i êm d u thì c n gi n s gi m xu ng đ c 50%, th m chí còn h n th n a. L i nói tuy là l i đ u môi, nh ng nó l i có tác đ ng nh m t gi t n c nh làm tràn ly r u l n. L i ái ng s có tác đ ng đ ng l i trong lòng ng i, bu c h ph i quay l i nhìn nh n v n đ m t cách thi t th c h n. Ph i ch ng đó là ý nghĩa c a câu: “N c ch y đá mòn” hay “Nhu th ng c ng, nh c th ng c ng”. S đ ng l i ái ng đ làm d u c n gi n c a mình tránh đ c nh ng cu c xung đ t vô b , tránh đ c h u qu th m h i sau khi nói, đây là đ i u đáng cho ta suy nghĩ.

Liên quan đ n ngôn ng , kinh Lu t D T ng đã đ a ra m t câu chuy n thú v :

Xa có nông dân nuôi một con trâu dùng để kéo xe, con trâu này đã xưa xỉ đen thui, lại chỉ có một sợi dây xích thay vào khuỷu tay để đi m đó, trâu ta lại có sức mạnh phi thường, có thể kéo cả trên hàng băng băng qua đỉnh núi cao chót vót. Chàng làng bên cũng có một con trâu và đã đi xa xa có sức mạnh. Hôm nay, ông ta ra ngoài thách đua trâu kéo hàng. Nếu con nào kéo nổi một trên hàng qua núi cao, ông ta sẽ cho thua số tài sản mình đang có. Chàng con trâu đen một sợi dây xích, đến nó đi thi. Lúc sắp sắp ra đi trên đường, ông ta vô tình vào vào trâu nói gì gì gì u c t: “Này, trâu đen thui một sợi dây xích, ráng kéo lên nha!” Nghe lại gì u c t y, trâu c một mình ng ng, trâu đem tải một. Với sức của nó, trên hàng ch t lên lại ch ng là gì c , nh ng lại c a ch làm nó đau lòng, bao nhiêu sức lực tiêu tan, nó ì ch lê trên băng băng. Cuối cùng tài sản của chàng nó bị ông chủ làng bên lấy sạch. Họu qu con trâu một sợi dây xích bị mất đi.

Với một món hời, vài hôm sau, ông chủ bên kia thách thi đua ngựa. Lần này sẽ tiến đến cuối cùng lên g p ba. Trâu đen bên kia và chỉ hãy đến đánh c c. Chàng báo: “Thôi đi, lại trên đường mà làm tao thua hết tài sản, hãy nghĩ lại?” Nó ôn ôn đáp: “Chàng ơi, tôi lại trên đường chỉ chỉ gì u, chề tôi trên c một mình ng ng nên tôi buồn quá, kéo không nổi. Ngày mai, trên đường gì đi thi, chàng hãy nói như thế này: “Trâu đen ơi, tuy con không đẹp, nhưng con là đứa ngoan, giỏi nhất!” Lúc đó, tôi sẽ lấy lại phần tài sản cho chàng xem.”

Chàng nó làm theo lại và đến cuối cùng. Quả nhiên, nó kéo cả trên hàng lên núi một cách nhanh chóng. Và chàng lấy lại được nhiều tài sản vàng bạc.

Câu chuyện trên cho thấy, loài vật còn lại là để dụ dỗ, hu ng chỉ là con người? Lại nói dụ dỗ gian còn có công năng kích thích giúp người ta tiến bộ để thành công như thế, hu ng chỉ lại ái ng của những người hành động xuất sắc?

Ái ng ngoài công năng giúp người khác và đi phiến muộn, một khác khi nói lại ái ng là ng m thì hiên trí tuệ bên trong. Có trí tuệ mới biết được mình đang gì n, gì n mà c đ nào và nếu lại nói đó th t ra sẽ đến đến họu qu ra sao cho hiên tiến lại. Vì vậy, có người báo: “Quân tử trước khi nói u n lại 7 lần”. Áp dụng thực tế, nếu như mình đang gì n muộn nói mà phải qua 7 lần u n lại thì cần gì n sẽ h xu ng ngay. U n lại nh vậy, th t phù hợp với câu ca dao:

*“Lại nói không một tiến mua,
Lại lại mà nói cho vào lòng nhau”.*

“L a i” qu là m t quá trình nh n th c s ng đ c đúc k t sâu s c.

V i ng i tu sĩ, “Ái ng” là c m t quá trình rèn luy n tu đ ng b n thân không ph i ch trong m t s m m t chi u. B i vì thành ph n tu sĩ và môi tr ng s ng chung quanh đ u là ng i xa k l , b n ph ng h p l i m t nhà, đ n khi vào chùa m i ng i đ u mang theo t p quán, phong t c đ a ph ng mình đ s ng. Ch m t v n đ kh u v Nam, Trung, B c cũng đ gây nên ph c t p. Trung thích cay, Nam thích ng t v.v... R i còn bi t bao nhiêu đ u c ch p v t vãnh, nh ng ý ki n khác nhau c a t ng ng i. Trong môi tr ng nh v y, n u không khéo l i, không chú ý cách ng x v i nhau s d dàng đ n đ n s hi u l m. Lúc đó, ái ng là ph ng pháp hay nh t đ gi m b t tình th căng th ng gi a đôi bên. Nh trên đã nói, “Ái ng” khác v i “ ng”. N u ng là l i đ i bơi mang tính cách v l i, xã giao, làm vui lòng ng i trong quan h giao ti p bao nhiêu thì ái ng l i mang đ m tính chân thành, c i m yêu th ng, ngoài m c đích hòa bình, ti n xa h n là h ng đ n con ng i b c vào c a ngổ an l c gi i thoát.

Hãy th nghĩ xem, khi chúng ta m i b c chân vào m t ngôi chùa xa l đ quan h công vi c Ph t s hay xin ch ng h n, chúng ta s c m th y yên lòng sung s ng bi t bao khi b t g p m t n c i c i m , m t thái đ chân thành, m t gi ng nói ng t ngào đ m n: “Em đ n đây có vi c gì không?” hay “em ki m ai?”

N n kinh t n c ta ngày càng phát tri n, xã h i ngày càng văn minh, kh năng giao ti p ngày càng r ng rãi h n trong m i gi i, m i thành ph n. S đ p và hay bi t bao khi ta đ c ti p xúc v i h u h t nh ng tu sĩ nh th . Đ i tu sĩ thanh cao, đ p l m trong m t bao ng i, v i chi c áo màu lam, v i chi c đ u tròn không tóc nh ng ch c n m t h t s n nh trong ngôn ng , trong l i nói s làm gi m đi giá tr ho ng đ o c a ng i tu sĩ. “T t g h n t t n c s n” là đ u mà ai cũng quý. Song đó ch là cách nói m t chi u trong tr ng h p ch có th ch n m t mà thôi.

“Th ng v n quân không b ng t th ng mình”.

Đ c Th Tôn c a chúng ta t khi thành Đ o cho đ n lúc nh p Ni t Bàn, tr i qua bao sóng gió gian nan trên b c đ ng ho ng pháp, Ngài luôn khiêm t n, chan hòa c i m , đ i x bình đ ng t Tôn gi Xá L i Ph t, M c Ki n Liên cho đ n Tôn gi u Ba Ly, Ngài đ m tĩnh ôn hòa thuy t ph c Ma Đẳng Già c i tà quy chánh; vui v , c i m đ n Nan Đà lên cung tr i Đao L i, xu ng t n cùng đ a ng c. Hay l c s ngo i đ o đã bao l n rình r p tìm s h , xem Ngài có nóng gi n th t l i khi m nhã gi a h i chúng hay không? Hoàn toàn không. Trong m i tr ng h p, Đ c Ph t luôn khuyên nh c hàng đ t nên ái ng , không đ c nói l i chia r , không đ c nói l i ác kh u làm bu n lòng b n tu và Ph t đã t ng đ n ch ng nh u câu chuy n đ minh h a cho đ i

Ngôn ngữ yêu thơ ng

Tác Giả: Thích n T c Phú

Thứ Hai, 08 Tháng 3 Năm 2010 07:20

chúng. N u nh Gi i _Đ nh _Hu là n n t ng đi đ n gi i thoát thì Ái ng chính là ph ng pháp h tr cho n n t ng y. Ái ng giúp ta tránh đ c l i ác kh u, ng a đ c tâm sân h n, b o v tâm lý an n, phát sinh trí sáng, ki m soát đ c m i hành đ ng c a mình trong ba nghi p. Hay bi t bao câu nói:

“Thà r ng khu y đ c ngàn sông

Ch nên khu y đ ng cõi lòng ng i tu”

V i ý nghĩa quan tr ng trên, thi t nghĩ: Hàng tu sĩ chúng ta nên phát huy s tr ng ái ng s n có c a mình đ cu c s ng tu t p gi a mình và ng i ngày m t thẳng hoa h n, chúng ta cùng nhau khép l i ba đ ng ác, h ng tâm đ n b gi i thoát an vui. H ng v ngày Đ c Ph t thành Đ o, chút tâm tình này xin g i đ n muôn ph ng đ chúng ta cùng suy g m trên b c đ ng tu h c h i nh p đ o v i đ i.